

Silveres zīmējumu testa adaptācija Latvijā un tā pielietojums sākumskolas vecuma bērniem kognitīvo spēju izvērtēšanā

Natālija Rivža¹, Kristīne Mārtinsone²

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

¹ Rehabilitācijas fakultāte,

² Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultāte

Ievads. Silveres zīmējumu tests (*Silver Drawing test of Cognition and Emotion*, 1975/2002, SZT) ir uz mākslu balstīts izvērtēšanas instruments, kas ir radīts ASV. Tas dod iespēju ar mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu palīdzību izvērtēt klienta / pacienta kognitīvo spēju attīstības līmeni, neiesaistot šajā procesā verbālo komponentu (priekšmetu klasifikāciju, priekšstatu veidošanu par notikumiem un to secību, tēlu iegaumēšanu u. c.).

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis bija veikt SZT adaptāciju Latvijā, pārbaudot instrumenta ticamības un validitātes rādītājus. Instrumenta adaptācijas procedūra notika divos posmos – SZT tulkošana un pielāgošana Latvijas kultūrvidē atbilstoši Starptautiskajām testu adaptācijas vadlīnijām un SZT ticamības un validitātes rādītāju pārbaude.

Pētījumā piedalījās 50 skolēni (26 zēni un 24 meitenes), kuri mācās Aglonas, Riebiņu un Preiļu novada vispārīgglītojošo skolu 3.-4. klasē. Katrs respondents izpildīja SZT uzdevumus un Vudkoka-Džonsona Starptautiskā izdevuma Kognitīvo spēju testu (*Woodcock-Johnson III: Test of Cognitive Abilities*, Woodcock, McGrew & Mather, 2001, 2003, VDŽ SI KOG). Lai pārbaudītu retesta ticamību, retesta procedūrai nejausīnāti tika izvēlēti 30 pētījuma dalībnieki (n = 30), kas ar 5 nedēļu intervālu vēlreiz izpildīja SZT. Vērtētāju ticamības pārbaudei nejausīnāti tika izvēlēti 20 respondentu darbi (n = 20), ko izvērtēja 3 neatkarīgi vērtētāji.

Rezultāti. Datu analīzei tika lietoti šādi psihometriskie rādītāji: reakcijas un diskriminācijas indeksi, skalu / subtestu iekšējā saskaņotība, neparametriskā sadalījuma korelācijas koeficienti. Pētījumā noskaidrots, ka pastāv SZT pantu iekšēja saskaņotība, jo Kronbaha alfa koeficients ir augsts (α [0,79; 0,94]). Pētījuma rezultāti liecina par nozīmīgu iekšējo saskaņotību starp 3 neatkarīgiem vērtētāju vērtējumiem visās SZT skalās ($r = [0,97; 0,99]$ $p < 0,01$) un starp SZT testa autores R. Silveres un pētījuma autores vērtējumiem ($r_s [0,94; 0,98]$, $p < 0,01$).

Rezultāti liecina, ka pastāv statistiski nozīmīga saistība starp testa un retesta mērījumiem visās SZT skalās ([0,43; 0,90], $p < 0,01$). Pētījumā tika konstatēts, ka pastāv statistiski nozīmīga sakarība starp visām SZT skalām un SZT kopējo skalu ar VDŽ SI KOG kopējo intelekta skalu ($r = 0,30$, $p < 0,05$ līdz $r = [0,36; 0,62]$, $p < 0,01$).

Secinājumi. Ir veikts SZT adaptācijas pirmais posms Latvijā. Iekšējās saskaņotības rādītāji, neatkarīgo vērtētāju un retesta rezultāti, kā arī kriteriālās validitātes rādītāji ļauj secināt, ka adaptētā instrumenta ticamība ir pietiekami augsta, lai SZT izmantotu Latvijas kultūrvidē.

Latviešu versijas retesta un neatkarīgo vērtētāju ticamības rādītāji atbilst SZT oriģinālversijas ticamības rādītājiem. SZT pants *Vertikālā prognozēšana* neatbilst Latvijas kultūrvidē. Rekomendējams turpināt pētījumus lielākā izlasē, kā arī citās vecuma grupās. Pētījuma rezultāti norāda uz to, ka SZT var lietot sākumskolas vecuma bērnu kognitīvo spēju izvērtēšanā.